

ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. І. І. Мечнікова

На правах рукопису

Зін

Валуєва Ія Вікторівна

Порівняльне дослідження фразеологічних
одиниць із восьмичним компонентом у
парадигматиці та синтагматиці
(на матеріалі англомовних текстів
XX століття)

Спеціальність **10.02.01** — германські мови

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

ОДЕСА - 1996

№. 35-874

Дисертація є рукописом.

Робота виконана в Одеському державному університеті.

Науковий керівник : доктор філологічних наук, доцент
Мівецька Віра Ярославівна

Офіційні опоненти : доктор філологічних наук, професор
Новікова Марина Олексіївна

кандидат філологічних наук, доцент
Яровенко Людмила Степанівна

Провідна організація : Херсонський педагогічний інститут

Захист відбудеться "22" листопада 1996 р., о 13:00 на засіданні спеціалізованої ради з філологічних наук, шифр К. 05.01.12 в Одеському державному університеті за адресою: 270058, м.Одеса, Французький бульвар, 24/26, ауд.130.

. З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Одеського державного університету.

Автореферат розіслано " " 1996 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Гтор Н.М.
Гтор Н.М.

ЛННБ України ім.В.Стефаніка

00751574 (Т)

Дисертаційне дослідження є працею з фразеологічної стилістики і присвячене вивченню особливостей уведення фразеологічних одиниць (ФО) із зоосемічним компонентом у структуру художнього англомовного прозаїчного тексту двох жанрів літератури - епосу і драматургії ХХ ст., а також специфіці їх функціонування.

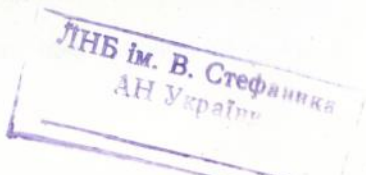
Актуальність дисертаційного дослідження полягає у тому, що вперше детально розглянуто один із аспектів функціонування ФО в художньому тексті (ХТ). Мова йде про достатньо широку й активну групу ФО - про ФО із зоосемічним компонентом (ЗФО).

Мета реферованого дослідження - виявити особливості введення й функціонування ЗФО в англомовному художньому тексті ХХ ст.

- У дисертації передбачено розв'язати ряд більш конкретних завдань:
- визначити корпус фразеологічно активних зоосемізмів;
 - виявити коло найбільш активних, з точки зору текстотворення, ЗФО;
 - зробити аналіз основних способів уведення ЗФО в корпус ХТ;
 - розробити методику вивчення фразеологічної активності одиниць різних семантичних класів на прикладі вивчення ЗФО;
 - дещо уточнити межі основного фразеологічного фонду англійської мови, який розвивається в ХХ ст.

Матеріалом дисертаційного дослідження стали художні розповідні прозаїчні тексти великої і малої форми, а також драматургічні тексти британських і американських письменників, написані в ХХ ст., загальним обсягом близько 20 000 сторінок. Методом суцільної вибірки було одержано 620 фразеологізмів, які було зведено до 283 ЗФО. Виявлено також ФО, інваріанти яких не передбачають наявності зоосемізмів, але зоосемізм у яких може з'являтися при оказіональному використанні; це дає нам підстави назвати такі ФО квазі-зоофраземами.

Методика дослідження. У процесі аналізу було використано: метод безпосереднього спостереження, методи списовий, порівняльний, кількісний.

На захист вносяться такі положення дисертації:

1. ЗФО мають могутній експресивний потенціал, який повною мірою реалізується в ХТ ХХ ст., і володіє значною іррадіуючою силою, впливаючи не тільки на мікро-, але і на макроконтекст.
2. Постійне оновлення основного фразеологічного фонду англійської мови значною мірою відбувається за рахунок ЗФО.
3. Фразеологічна активність однакових зоосемізмів та текстова активність ЗФО не є константою. У синхронному зрізі вона достатньо чітко визначається за пропонованим нами коефіцієнтом фразеологічної активності зоосемізмів та за коефіцієнтом текстової активності зоосемізмів.
4. ЗФО переважно використовуються в персональному мовленні чоловіків і мають, головним чином, аксіологічний заряд, що значною мірою визначається самою природою розглядуваних ФО, у складі яких домінують зоосемізми, які традиційно асоціюються з негативними властивостями і рисами характеру людини.

Наукова новизна дослідження - у виявленні особливостей уведення

та функціонування ЗФО у англійському художньому тексті ХХ ст. Виділено критерії визначення текстової активності ЗФО і фразеологічної активності зоосемізмів. Розроблені методи для вивчення ЗФО можуть бути застосовані до вивчення й інших класів та груп ФО.

Теоретичне і практичне значення дисертаційного дослідження.

Реферована праця є певним внеском до наукового та практичного вивчення фразеологічної стилістики. Одержані в процесі роботи дані можуть використовуватися в теоретичних курсах з інтерпретації тексту і стилістики, а також у курсах лексикології і в спецкурсах з фразеологічної стилістики. Укладений нами словник (283 одиниць) найбільш активних ЗФС ХХ ст. дозволяє орієнтуватися викладачами при визначенні фразеологічного мінімуму, необхідного для активного засвоєння англійської фразеології. Одержані результати дослідження можуть бути використані на практичних заняттях, у розмовній практиці, при читанні анг-

лійських текстів. Цілий ряд виявлених у процесі аналізу сполучень, статус яких зараз важко поки визначити, очевидно, дозволить пізніше прослідкувати за їхнім розвитком і, можливо, констатувати поповнення фразеологічного фонду англійської мови новими ФО. Дослідження дозволять зробити чіткішими межі фразеологічного фонду англійської мови, який формується на кінець XX ст. за рахунок уведення цілого ряду нових одиниць, поки незафіксованих найбільш авторитетними словниками, але вже таким, що цілком відповідають статусу ФО.

Апробація роботи. Основні положення дисертації були виголошені в

доповіді на республіканській конференції "Тематика наукових досліджень та їх результативність у перші роки незалежності держави" (Херсон, 1994). Про результати дослідження доповідалося на республіканських та міжнародних конференціях (Сімферополь 1996; Херсон 1996; Одеса 1994; Львів, 1995). Дисертація також обговорювалася і була схвалена на засіданнях кафедри лексикології та стилістики англійської мови Одеського державного університету ім. І.І. Мечнікова.

Структура дисертації. Рефероване дослідження складається із

вступу, трьох розділів, підсумків, висновків, списку скорочень, списку використаної літератури (116 найменувань), списку використаних словників (10 найменувань), списку джерел прикладів (106 найменувань), а також додатків (словник ЗФО, список зоосемізмів, ілюстративна таблиця).

У вступі обґрунтовується актуальність теми дисертації і новизна її опрацювання, визначається мета і завдання дослідження, обґрунтовуються основні методи дослідження та теоретичні положення, які виносяться на захист.

У I розділі описуються критерії визначення обсягу фразеології.

У цьому ж розділі визначаються також найбільш активні ("з фразеологічної точки зору") зоосемізми, зроблена спроба виявити за певними ознаками корпус найбільш уживаних ЗФО у ХТ ХХ ст..

Розділ II присвячений особливостям функціонування ЗФО у ХТ.

Саме в цьому розділі подаємо аналіз основних сфер уживання ФО в ХТ і

Белику увагу приділено аналізу різних трансформаційних операцій, які "витримує" інваріант при його введенні в масив художнього тексту (заміни, скорочення, додавання компонентів), комбінування різних первинних операцій.

У висновках представлено загальні тези-підсумки, зроблені на основі проведеного дослідження.

Зміст роботи.

У першому розділі мова йде про обсяг фразеології, бо ця проблема й досі остаточно не розв'язана, і дуже актуальним є питання про критерії, за якими поповнюється фразеологічний фонд англійської мови. Найбільш вдалим, на нашу думку, є підхід до критеріїв добору ФО О.В.Куліна (1970), який основними ознаками ФО називає: 1) роздільно-оформленість; 2) стійкість, яка визначається рекурентністю; 3) часткове або повне переосмислення значення початкових компонентів.

У відповідності з цими ознаками у дисертації до ФО відносяться і прислів'я (вони відповідають усім названим трьом параметрам), словосполучення, ціліснооформлені єдності, включаючи приказки, які особливо виводяться дослідниками за межі основного фразеологічного фонду англійської мови.

Основний фразеологічний фонд англійської мови активно поповнюється за рахунок ЗФО, про що свідчать і дані, одержані при вивченні ХІ ХХ ст.. Дослідження дозволяє виявити цілий шар ЗФО, статус яких залишався досі недостатньо визначеним. Процес збагачення основного фразеологічного фонду англійської мови протікає безперервно. Про це, наприклад, свідчить і цілий ряд одиниць, які займають проміжне місце між вільними словосполученнями і ціліснопредикативними структурами з одного боку та ФО - з іншого. Роздільнооформленість і часткове або повністю переосмислене значення роблять ці одиниці досить схожими на ФО. Однак дані про їх рекурентність та стійкість використання невідомі широкому колу мовляч, і це часто, мабуть, не дозволяє стверджувати їх узуальність, а, отже, і вводити їх до основного фонду англійської мови.

Текстотвірна активність ЗФО.

Фонд ЗФО у наш час складає невелику частину всього фразеологічного фонду англійської мови. Вони, проте мають значний експресивний потенціал, з ірадируючою силою, яка впливає не тільки на мікро-, але і на макроконтекст. Дослідження значної кількості художніх текстів свідчить, що текстотвірну активність виявляє тільки кожна четверта - п'ята ЗФО з числа ЗФО, зафіксованих у словнику О.В.Куліна. За нашими підрахунками, в цьому словнику є 1139 ЗФО, але тільки 235 із них зафіксовано у суспільній вибірці з 20 000 умовних сторінок ХТ ХХ ст. (неважливо від конкретних модифікацій і варіантів). Всього нами було зафіксовано 283 ЗФО. Текстотвірна активність ЗФО може бути розрахована за пропонуваним нами коефіцієнтом (q) :

$$q = \frac{Q_{\text{ЗФО}} \text{ в мові}}{Q_{\text{ЗФО}} \text{ в ХТ}}, \text{ де } Q - \text{"активність"}.$$

У нашому випадку формула має такий вигляд:

$$q = \frac{Q_{\text{ЗФО}} \text{ в мові } 1139}{Q_{\text{ЗФО}} \text{ в ХТ } 283} = 4,02$$

Таким чином, за нашими даними, q дорівнює 4,02. Отримання результатів по інших групах ЗФО дозволить з часом зіставити текстотвірну активність ЗФО із текстотвірною активністю інших груп і створити більш точну картину функціонування ЗФО у тексті взагалі і у ХТ, зокрема.

Фразеологічна активність зоосемізмів.

Для визначення фразеологічної активності зоосемізмів у ХТ ми пропонуємо ввести коефіцієнт їх фразеологічної активності, який можна одержати за формулою:

$$Q = \frac{\text{зфо в ХТ}}{\text{зфо S в мові}}, \text{ де S - означає "сумарно",}$$

а Q - "активність".

Наші підрахунки показали, що відповідно до словника О.В.Куніна фразеологічну активність виявляють 153 зоосемізмів у ХТ. Число зоосемізмів активних фразеологічно, можна включити аначно меншу кількість - тільки 97, тобто 64% усього лексичного фонду, який вже фіксується у фразеології. При цьому між ними не має відношень уведення, є тільки відношення перетинання. Як бачимо, словник О.В.Куніна фіксує далеко не всі ЗФО, які вже активно "живуть" у кінці ХХ ст. Думаємо, що цілий ряд ЗФО із ХТ ХХ ст. слід увести до основного фразеологічного фонду англійської мови, враховуючи їх високу рекурентність.

Як показала випадкова вибірка 100 сторінок з творів різних драматургів ХХ ст., найбільша фразеологічна активність зоосемізмів простежується у творах Дж. Голсуорсі (Q=9), О Ніла (Q=7) і Т. Уільямса (Q=5). Дослідження також показало, що ЗФО значно ширше використовувалися в ХІ, створених у першій половині ХХ ст. Останнім часом, з розвитком постмодернізму й інших авангардних течій, письменники рідше використовують ЗФО. Це, якоюсь мірою, пов'язано, з одного боку, загальною тенденцією до автології стилю, а з іншого - обумовлено появою інших експресивних засобів, побудованих часто на свідомому руйнуванні причинно-наслідкових зв'язків та інших алгоритмів. ЗФО найчастіше зустрічаються у творах письменників-реалістів. І можна стверджувати, що в постмодерністській, авангардистській літературі, де власне мовні експресивні засоби поступаються місцем композиційним і архітектонічним ефектам, а мовна матерія бідна і навіть дещо зруйнована внаслідок численних експериментів, досить скромно реалізуються і багаті стилістичні ресурси, закладені у фразеології, включаючи й її зоосе-

мічний шар.

У другому розділі мова йде про особливості функціонування ЗТО у

ХТ. Дослідження ЗТО при їх функціонуванні у ХТ свідчить, що всі ЗТО входять у різні семантичні поля, обслуговуються різні референціальні сфери. Таким чином, ЗТО з'являються як однаковим домінуючим воосемічним компонентом можуть належати до зовсім різних фразеосемантичних полів, які визначаються спільністю або близькістю концептів, що лежать у основі цих зоообразів. Як показує аналіз прикладів, усі ЗТО можна розподілити за такими фразеосемантичними полями:

- I. Психологічні характеристики людини - 32%.
- II. Фізичні характеристики людини - 28 %.
- III. Стосунки між людьми у соціумі - 24%.
- IV. Часові відношення - 6%.
- V. Природні явища - 5%.
- VI. Номінації тварин - 2%.
- VII. Просторові відношення - 1%.
- VIII. Інші відношення та номінації - 2%.

Найбільш активними в ХТ є ЗТО, які утворюють фразеслогічне поле "соціально-психологічні характеристики людини", що свідчить про їх переважну антропоцентричну спрямованість.

Емоційні, оцінні й експресивні характеристики зоообразів у ХТ.

Враховуючи тезу про те, що емоційність ЗТО пов'язана з поняттям оцінності (В.О.Кунін, 1970), а експресивність визначають як безоцінну виразність, нам уявляється, що розуміння експресії як безоцінної виразності знімає багато питань щодо співвідношення двох понять - "експресія" та "емотивність"; ця остання, безсумнівно, пов'язана з аксіологічністю. Питання, пов'язані з категорією аксіології, порушені в цілому раді досліджень (Н.Арутюнова, 1988; В.Вольф, 1986; В. Тромкіна, 1984). Наше дослідження показало, що ЗТО серед інших груп ЗО містять, мабуть, найвищий оцінний потенціал. Позитивний чи негативний потенціал аналізованих зоообразів визначається перш за все потенціалами покладеного в основу фразеслогічного воосемізму, який реалізується або може реалізуватися у незалежній позиції. Зоообрази виявляють високий ступень актуалізації оцінного потенціалу - 88 %. Наприклад,

"lame duck", " queer fish", "dirty dog", "small fry", особливо високий цей потенціал у ЗФО перших трьох фразеосемантичних полів, безпосередньо пов'язаних з характеристиками людини та її діяльності. Переважна більшість ЗФО реалізують негативний потенціал - 73% усіх фразеовживань. Близько 15% зображених уживань складають випадки, при яких аксіологічний потенціал не реалізується, хоч ці ЗФО і володіють достатньою експресивною силою. Це перше за все стосується ФО - приказок, які є концентрованим згустком життєвої мудрості і досвіду.

У цілому дослідження ЗФО з точки зору аксіологічного знаку, який реалізується в ХТ, свідчить про безсумнівне превалювання негативної оцінності над позитивною; це значною мірою пояснюється й аксіологічним знаком зоосемізмів, які є компонентом ЗФО. Переважно це зоосемізм, які асоціюються з негативними якостями людини.

4. Фікціонально-стилістичні характеристики ЗФО.

Аналіз ЗФО за названими групами показує, що більша частина зоофразем, які зустрічаються в ХТ, є нейтрально-розмовними 64%, зневажливі складають близько 32% усіх ЗФО. А книжні, урочисті та поетичні ЗФО складають менше 4% фразеовживань. Слід підкреслити, що вульгарна, згрубіла та жаргонна ЗФО не обов'язково виражає негативну оцінність: похвала, схвалення можуть бути висловлені і в грубій формі.

Таким чином, з точки зору стилістичної стратифікації безсумнівно превалюють нейтральні та зниженні ФО, в той час як книжний шар представлено до одиницями випадками, переважно ЗФО біблійного походження.

Особливості використання ЗФО у чоловічих та жіночих персонажних

партіях.

Дослідження і зіставлення зон дистрибуції зоофразем у масиві персонажного мовлення дозволяє зовсім певно твердити про безумовну перевагу зоофразем серед персонажів - чоловіків. У чоловічих партіях зоофраземи складають 71% усіх зафіксованих випадків їх уживання. Тільки 29% випадків випадає на жіночі мовленнєві партії. Очевидно, такий різкий контраст пояснюється переважною негативною оцінністю і значною зниженістю зоофразем, які використовуються в ХТ, що

більш характерне для чоловіків, ніж для жінок. Однак у цілому, особливо в післявоєнний період, спостерігається в англійській мові певне невелювання мовлення чоловіків і жінок за вказаними ознаками. Разом з тим, дослідження показало, що ЗФО з позитивним зарядом єовсім не обов'язково зустрічається тільки в мовних партіях жінок і навпаки.

Отже, у рамках ПМ основна частина ЗФО зосереджена в чоловічих мовленнєвих партіях, що, очевидно, пояснюється їх зниженням характером і ще й яскраво вираженим негативним потенціалом.

Використання ЗФО у різних типах оповіді.

У наш час у сучасній лінгвістиці тексту прийнято виділяти чотири типи оповіді: авторська оповідь або авторське мовлення; діалог або точніше - персонажне мовлення; невласне - непряме мовлення; і зображене внутрішнє мовлення.

Оскільки ФО, на фоні використання лексем, відзначається більшою експресивною силою, не дивно, що саме на персонаже мовлення припадає найбільше число зоофразем - 70% усіх фразеовживань у ХТ ХХ ст.. Саме в цьому типі оповіді спостерігається і найбільша кількість різних модифікацій інваріантних ЗФО. В авторському мовленні ЗФО значно менше - всього 23%. І перш за все вони з'являються у передорученій оповіді від першої особи, для якої також характерна певна імітація розмовного стилю. Як показує проведений аналіз, проміжне місце займає невласне - пряме мовлення, в якому число зоофразем складає 5% усіх фразеовживань. Тут усі без винятку зоофраземи є маркерами плану персонажа поряд із такими елементами як оцінні прикметники, вигуківі елементи, модальні слова і т.п. Так, наприклад, досить значний обсяг невласне-прямого мовлення в романі "Сага про Форсайтів" Дж. Голсуорсі. ЗФО, використовувані цим письменником, стають маркерами персонажного плану, вносячи додаткову експресію.

Як показав аналіз, на зображенне внутрішнє мовлення, припадає близько 2% всіх зафіксованих фразеовживань, що можна пояснити обсягом відрізків цього типу оповіді.

ЗФО у функції заголовків художніх текстів.

Як уже відзначалося, ЗФО властива особлива виразність навіть на

вагальному експресивному фонді. Досить значну силу іррадіації ЗФО виявляють у заголовках драматургічних текстів. Завдяки такому введено в текст, ЗФО перетворюються в організаційний центр усього семантичного простору драматургічного тексту, як і будь-якого іншого ХТ.

Тому багато письменників і драматургів ХХ ст. дають своїм творам назви - ЗФО, або назви похідні від ЗФО. Наприклад п'єси "Little Foxes" Л.Хеллман, "Hairy Ape" Ю.О'Ніла, "Beggar on Horseback" Г.Кауфмана, роман "Swan Song" Дж.Голсуорсі, оповідання "The Lion's Skin" С.Моема та багато інших. Проведений нами аналіз дозволяє зробити такі висновки. Заголовок - ЗФО (як і ФО) проходить декілька стадій з точки зору його сприймання та декодування: спочатку відбувається сприймання тільки абстрактного узуального смислу заданої ФО. Конкретизація і обростання додатковими значеннями відбувається у процесі читання твору. Подвійна і потрійна і т.п. актуалізація всіх закладених у заголовок значень відбувається тільки при прочитанні всього тексту.

У третьому розділі розглядаються основні способи введення ЗФО у художньому тексті.

Збереження початкового зоосемізма у ЗФО.

Питання про введення ЗФО в корпус тексту поки детально не вивчалось у науковій літературі. Наше дослідження свідчить, що тут є дещо специфічне. Щодо наявності, заміни або скорочення зоосемічного компонента, передбаченого фразеологічним інваріантом, можна виділити такі найбільш характерні типи введення ЗФО в текст:

- абсолютне збереження;
- паралельне розташування;
- граматичні модифікації;
- фонетико-графічні модифікації;
- заміна;
- заміна парадигматичної форми прикметника;

У ході нашого дослідження було виявлено, що основна маса (60%) ЗФО при введенні у ХТ не підлягає трансформаціям, які могли б призвести до кількісно-якісних змін інваріанта. Ці трансформації в основ-

ному спрямовані на граматичну адаптацію конкретної ФО в контексті.

Трансформації зоосемічного компонента при введенні ЗФО в ХТ.

Серед найбільш поширених трансформацій зоосемічного компонента ФО можна констатувати заміну, скорочення або згортання. Як свідчать дані нашого дослідження, випадки, при яких відбувається скорочення зоосемізма, складають 8%. Число заміни зоосемізма зоосемізмом відносно незначне і складає 15% усіх випадків, зафіксованих у ході аналізу. Причому, заміни компонента ЗФО іншими зоосемізмами, які б асоціювалися з протилежними інваріантними якостями, фактично в ХТ не використовуються, хоч у такій трансформації, на нашу думку, закладено значний потенціал виразності.

Заміна зоосемізма неззоосемічним компонентом також була виявлена при аналізі у наших матеріалах. Частка таких фразеовживань незначна і складає 12%. При таких замінах відбувається своєрідна конкретизація змісту ЗФО, яка переважно пов'язана із жартівливим або іронічними конотаціями і обумовлена конкретною референтною ситуацією.

Квазі-активність зоосемізмів при введенні ФО в ХТ.

Як свідчить наше дослідження, квазі-активність зоосемізмів у складі ФО виявляється у двох формах: 1) заміна, 2) додавання.

Використання ФО, в інваріантні яких зоосемічні компоненти початково відсутні, а з'являються тільки в результаті трансформації (точніше - неззоосемічні компоненти замінюються зоосемічними), є заміною. Така трансформація складає 75% випадків квазі-активності зоосемізмів. Другий різновид квазі-активного використання зоосемізмів у ФО - це додавання зоосемічного компонента до ФО з неззоосемічним компонентом. Ці варіанти введення зоосемізмів нечисленні (25% усіх випадків квазі-активності зоосемізмів у ФО). Як свідчать деякі приклади введення ФО у текст, відбувається трансформація, в результаті якої агентом порівняння стає зоосемічний денотант.

Пряме і непряме алюзивне введення ФО у корпус ХТ.

У самому широкому розумінні - алювія на ФО визначається так: "використання фразеологічного образу як натяк на добре відомий фразеологізм" (А. Начісціор, 1976:107).

Алювія буває пряма і непряма. У випадку прямого алюзивного вклю-

чення ΦO є складовою частиною контекстуальної ситуації. Непряме аллюзивне включення припускає обов'язкову присутність індикаторів посилання на початковий текст, яких немає при прямому включенні.

Під аллюзивними індикаторами ми розуміємо такі форманти речення, які, з одного боку, дистанціюють ΦO від контексту, а з другого боку, дозволяють провести аналогію на базі певних асоціацій (наприклад, they say).

У цілому переважає перший тип аллюзивного включення. На непрямім способі включення припадає тільки 3% фразеологізмів.

Підсумовуючи проведені нами дослідження, ми сформулювали такі висновки.

Існуючи в літературі діаметрально протилежні думки про введення /невведення частковопродикативних і ціліснопродикативних одиниць у фразеологічний фонд англійської мови, на нашу думку, дуже різкі і не сприяють вирішенню проблеми в принципі.

На нашу думку, саме стійкість повинна визначати можливість /неможливість уведення тих чи інших одиниць до фразеологічного фонду за умов, що вони ще й відповідають двом іншим вимогам: 1) є роздільно-формльеними, 2) частково або повністю - з переосмисленим значенням.

Можна констатувати, що периферійна зона, в яку попадають ΦO , досить рухлива: в ній є одиниці, які поступово виходять із ужитку, а також вислови, які тяжіють до кола фразеологічних елементів.

На підставі дослідження значного проаналізованого матеріалу вважаємо за можливе визначити активність ΦO через коефіцієнт (q ΦO), за нашими даними, дорівнює 4,02.

Цей коефіцієнт текстової активності може бути, на нашу думку, одержаний за нашою формулою 1 для інших типів та груп ΦO .

Фразеологічну активність зоосемізмів можна визначити також за допомогою відповідного коефіцієнта (Q). У нашому дослідженні в ХТ він дорівнює 0,63.

Реальне число тих чи інших зоосемізмів у ΦO англійської мови дозволяє зробити висновки про невідповідність їх фіксації в інваріантах, що, перш за все, пояснюється різними трансформаціями ΦO , в результаті чого відбувається їх еліптізація.

Найбільш активно використовуються ΦO в мові творів письменників реалістів у першій половині ХХ ст..

Функціонування ЗФО переважно виявляють їхнє семантичне спрямування на характеристику людини, має антропоцентричне начало.

З погляду аксіології, одержані в дисертаційному дослідженні кількісні результати дають підстави твердити, що ЗФО у ХТ виражають переважно негативну оцінність людини.

Стилістична шкала "знижені-урочисті" ЗФО свідчить про стійкість і переважне збереження їхніх початкових властивостей у досліджуваних нами ХТ.

Не зважаючи на низьку частотність уживання фразеологієми із зоосемічними компонентами) мають могутній стилістичний потенціал, який особливо яскраво виявляється при використанні зоообразем у функції заголовка ХТ.

Способи вищевні, введення та функціонування ЗФО, які виявлені в ході дослідження, можуть бути запропоновані для використання при вивченні інших типів та груп ЗО.

У дисертації обґрунтована важливість методики визначення текстової активності ЗФО у мові творів різних письменників.

Основні положення дисертації викладено в публікаціях:

1. Некоторые особенности функционирования анималистической фразеологии в художественных жанрах // Тематика научных исследований и их результативность в первые годы независимости государства. Материалы выступлений на научно - практической конференции. - Херсон, 1994. - Ч. II. - С. 197.

2. Зоообразема в функції заголовка драматургического текста // Кабратные вопросы медицины и биологии. Сб. трудов Крымского мед. института (Юбилейный сборник - 65 лет). - Симферополь, 1996. - с. 39-41 (у співавт.).

3. Фразеологические единицы с зоонимическим компонентом как элемент образной экспрессии в художественном тексте // Таврійський науковий вісник. Зб. праць Південного наукового центру НАН України. - Херсон, 1996. - Вип. 1. - Ч. II. - С. 255-256 (у співавт.).

Annotation

Comparative study of phraseological units with zoomorphic components in language and speech (the British and American plays and prose works of the XXc.). Dissertation for candidate degree in Philology. Speciality 10.02.04 - German Languages. Odessa State University. Odessa, 1996.

The manuscript with three publications presented for defence devoted to the research into phraseological units with zoomorphic components used in plays and epic prose texts of the XXc.

The new methods and approaches to the determination of phraseological activity of zoomorphisms and textual activity of zoomorphic phraseological units are worked out. The factor of recurrence in the text helped to specify the boundaries of the main phraseological stock of modern English language. The spheres of the most active usage of the phraseological units with zoomorphisms are singled out.

There were also found the main factors which stipulate the choice of the particular phraseological unit in concrete works. The principles of their introduction in the artistic text are analysed and the main types of their modification practiced by the well-known authors are described in detail.

Аннотация

Валуева И. В. Сопоставительное исследование фразеологических единиц с зоосемическим компонентом в парадигматике и синтагматике (на материале англоязычных текстов XX в.).

Рукопись и три публикации, вынесенные на защиту, посвящены изучению фразеологических единиц с зоосемическим компонентом, которые используются в англоязычных драматургических текстах XX в..

Разработаны новые методы и подходы к определению фразеологической активности зоосемизмов и текстовой активности фразеологических единиц с зоосемическим компонентом. Фактор рекуррентности анализируемых фразем в текстах позволил уточнить границы основного фразеологического фонда современного английского языка. Были выявлены сферы на-

и более широкого употребления зоофразем. Также, определены основные факторы, обуславливающие выбор тех или иных зоофразем в конкретных текстах. Выявлены принципы их включения в художественный текст и детально описаны основные модификации, которым отдают предпочтение известные англоязычные драматурги и прозаики XX в..

Ключові слова : фразеологічна одиниця, зоосеміам, текстова активність, фразеологічна активність.

Підписано до друку 10.10.96 р.
Формат паперу 60х84 I/16
Обсяг I д.а. Тир. 100 примірників,
Зам. 450 ОДЛУ.

AB 35.874

AB. 35. 874